

ליקוטי מוהר"ן בפרשה

פרשת לך לך / ה'תשפ"ב / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן תורה ל"א (ח"א)

התחזקות ללימוד דף היומי - להינצל גם מיסורים של אהבה/יסורי אברהם בפרנסה/החלפת היסורים בלימוד דף גמ' /ענין אליעזר עבד אברהם שהוא מגלגולי כנען/אליעזר הוא עוג מלך הבשן, וחלק הרע שבאליעזר ניתן בעוג/אליעזר שמר את הברית ועוג פגם בה/למה התייאר אברהם אחרי מלחמת המלכים/כשעושים נסים לאדם לפעמים מנכים לו מזכותיו/אם עושים נסים לאדם לפעמים מנכים לו מזכותיו/המעשה ברב אחא בר יעקב והמזיק המעשה ברבינו והמתנגדים/ע"י תפילה לא מנכים מזכותיו/למה חשש אברהם שאליעזר יירשנו הרי הקב"ה כבר הבטיח לו בן/שנינו מיקום כוכב צדק בשביל אברהם/הקשר בין אמונה לצדקה/ע"י צדקה זוכים לבנים/הסיפור עם ר' מרדכי מצ'רנוביל/מה מסתובב סביב מה הארץ או השמש/מה הם הגלגלים ועניינם/אמונה-צדקה-שבת/למה בהבטחת הבנים אברהם האמין, ובהבטחת הארץ ביקש אות/התיקון בגלות מצרים

סיום מסכת ביצה ותחילת מסכת ראש השנה

א. ברוך השם זכינו לסיים מסכת ביצה, ולהתחיל מסכת ראש השנה. ובברסלב כל פעם שמדברים על ראש השנה אנחנו מאוד מתלהבים, כי העיקר זה ראש השנה כמו שאמר רבינו, ואחנו רוצים 'ראש השנה' כל השנה (כמו שיש את השיר "אומן אומן כל השנה", כי כל השנה מחכים לראש השנה).

כתוב במשנה הראשונה: "אֲרַבְעָה רְאִשֵׁי שָׁנִים הֵם, בְּאֶחָד בְּנִיֶּסֶן רֵאֵשׁ הַשָּׁנָה לְמַלְכִים וכו'". ר"ח ניסן - ראש השנה למלכים (ומובא בליקו"מ תורה מ"ט שניסן הוא גם נחשב ראש השנה עם הבחינות של ראש השנה תשרי), וזהו יום ההולדת של רבינו, ו"מאן מלכי רבנן" (גיטין סב.), וא"כ נרמז כאן בראש השנה למלכים, ראש השנה של הולדת רבינו.

התחזקות ללימוד דף היומי - להינצל גם מיסורים של אהבה

ב. בעז"ה יהיה לנו כל חודש בערך סיום מסכת, כי אלו חמש המסכתות הקי קצרות וקלות שבש"ס, (ר"ה, תענית, מגילה, מועד קטן, חגיגה), ומאוד חשוב שכל הציבור יהיה אתנו בעזרת השם בלימוד. כל אחד יכול לשמוע את השיעור בדף היומי שאנו שולחים כל יום, כי המעלה של לימוד דף היומי היא עצומה. וכדאי מאוד להתחזק בלימוד הגמרא כמו שעולה מדברי רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה ע"ד) שרואים הרבה אנשים שאחרי שהם התחזקו בתשובה, פתאום נהיה להם קושי בעבודה ופרנסה, והם לא מבינים למה, 'הרי לפני כן כשלא היינו בסדר - היה לנו פרנסה בשפע, מה קרה?! רבינו גילה את הסוד של ייסורים של אהבה, כמו שכתוב (משלי ג, יב) 'כִּי אֶת אֲשֶׁר יֵאָהֵב ה' יוֹכִיחַ', אבל לא טוב להישאר עם ייסורים של אהבה - כי סוף סוף זה יסורים, זה בחינת הגבורות של יצחק, וצריך להגיע לבחינת 'יעקב' - שהוא בתפארת מידת הרחמים - ביטול הייסורים.

ומסביר רבינו שם, שבחינת יעקב יעקב זה בחינת 'חכמה', כי יעקב הוא השכל כמ"ש 'וַיַּעֲקֹבֵנִי' (בראשית כז, לו) ובתרגום 'וחכמני', בחי' שכל, וע"י שאדם עומל בלימוד תורה להבין בשכל, הוא זוכה לפרנסה טובה. והרבה בעלי תשובה קשה להם מאוד עם הגמרא כי הגמרא זה כמו שפה חדשה, ושפות קל ללמוד כשצעירים, אבל בתור מבוגרים זה קצת קשה, אבל באמת "לפום צערא אגרא" (אבות ה, כג), ורבינו אומר במפורש, שע"י שאדם לומד את הגמרא בעיון ומבין, ע"י זה בעזרת השם הוא ממתק את הייסורים של אהבה וגם זוכה לפרנסה.

הייסורים שהיה לאברהם בפרנסה בביאתו לארץ

ג. ויש לקשר זאת לפרשה שלנו, שהקב"ה אומר לאברהם: "לָךְ לָךְ מֵאֲרֶצְךָ וּמִמְלַחְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ" (בראשית יב,

א) והקב"ה מבטיח לו: "וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָדוֹל וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדָּלְךָ שְׁמֶךָ וְהָיָה בְרַכָּה". ואיך שאברהם מגיע לארץ ישראל, מיד כתוב (שם, י): "וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִם לְגֹר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ". אברהם התדלדל ונעשה עני, עד כדי כך שבדרך למצרים כל האוכל והשינה במלון בדרך היה צריך לעשות בהקפה.

ובודאי אנשים היו מנסים להחליש אותו באמונה, אך אברהם האמין בתמימות שהכל לטובה. ומה הסיבה לכך? כי כשאברהם בא לקדושה גדולה של ארץ ישראל, אז כשאדם עולה במדרגה ומגיע לקדושה הרבה פעמים הוא מקבל ניסיון בפרנסה. כולם יגידו שהם מכירים את זה, וזה לא פשוט, זה סבל גדול מאוד, ובפרט כשאדם מתקדש הוא מצפה שדוקא אז יהלך טוב ולא להיפך.

ואברהם יורד למצרים, ובזכות האמונה שלו הקב"ה בירך אותו בעושר גדול. וכתוב (שם יג, א-ג): "וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם... וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד בְּמִקְנֵהוּ בַּפֶּסֶף וּבַזָּהָב... וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו וְגו'". ופירש"י, בדרך חזור ממצרים היה הולך ולן דרך האכסניות שהלך בהן בהלון, ופרע את כל החובות שהוא לקח. עכ"פ זה ניסיון לא פשוט, הקב"ה הבטיח לו גדולה ועושר ובנים וכנ"ל, ואז כשהוא מגיע לארץ ישראל, נהיה רעב, ואין לו פרנסה ולא בנים, אך אברהם אבינו מאמין בקב"ה בתמימות, ולא שואל שאלות, אברהם זה משהו מיוחד, אברהם עומד בעשרה נסיונות, ולא מענין אותו שום דבר, יש לו אמונה חזקה בהקדוש ברוך הוא, והוא מקבל עוד ניסיון, ועוד ניסיון, ועומד בכל הניסיונות. ואברהם אבינו בזכות הנסיונות האלו הוא מתנשא ומתגדל ונעשה אבי האומה של עם ישראל.

וכאן יש חיזוק גדול בשבילנו, כי אחד הדברים הכי קשים לאדם זה הנסיונות שהוא עובר כשהוא לכאורה בסדר, ואפילו התעלה בעבודת השם ופתאום מקבל מכה ועוד מכה, פתאום הפרנסה קשה. והאמת שהקב"ה אומר לו: זה ניסיון נשמה שלי, רק תעמוד בו, אל תקטר ותתלונן, אלא תקבל את הכל באהבה.

בלימוד גמ' אדם מחליף את היסורים שלו ביסורי קושי ההבנה

ד. אבל יש לי הצעה טובה בשבילך: תלמד גמרא. ע"י שאדם מקבל על עצמו ללימוד גמרא אפילו שזה קשה לו, הוא מחליף את הייסורים שלו ביסורים המתוקים של לימוד הגמרא. לכל אחד יש ייסורים בלימוד הגמרא, צריך להתאמץ מאוד להבין, ויש לאדם קושי וכמובן עייפות וכו' שמגיעה תמיד רק כשמתיישבים ללימוד. אבל ברגע שאדם מתגבר על הייסורים ומשתדל ללימוד דף היומי גמ' בכל יום, אזי הקב"ה רואה שהוא קיבל על עצמו עול ועמל התורה, והקב"ה לוקח ממנו את כל הייסורים, כי הוא החליף אותם בייסורים והמאמץ של לימוד הגמ', וזוכה בעז"ה לפרנסה בשפע ובקלות. יש לנו חמש מסכתות קלות ומתוקות מדבש, ואפשר ללימוד אותם בתענוג ושמחה. ובואו ננצל את החורף ונסיים את המסכתות האלו ביחד, ונזכה ללימוד דף גמרא בכל יום, אמן.

בענין אליעזר עבד אברהם שהוא גם גלגול של כנען

ה. אחד הדברים המרכזיים בפרשתנו זה ענין 'ברית בין הבתרים'. והיום נעסוק בזה ונראה גם כן מה זה נוגע אלינו לעבודת השם. כתוב (בראשית טו, א): "אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם וְגו'", וגם כאן זה אחד מהנסיונות של אברהם אבינו, המלחמה שהוא נלחם בארבעת המלכים כדי לשחרר את לוט, (היתה מלחמה בין ארבעת המלכים לבין חמישה, וארבעת המלכים נצחו ושבנו את לוט ורכושו). ואברהם לוקח את אליעזר למלחמה, והם מנצחים אותם, ומצילים את לוט ורכושו.

ומי שפגם האות הזה ראוי להעקר מן העולם מעצמו, ע"כ. בתחילה אפי' משה רבינו פחד מעוג מלך הבשן, שהרי השם אמר לו (במדבר כא, לד): "אל תירא אתו כי בידך נתתי אתו" – משמע שמשה היה מפחד ממנו. ולמה? פירש"י: "שהיה משה ירא להילחם, שמא תעמוד לו זכותו של אברהם, שנאמר (בראשית יד, יג) "ויבא הפליט" – וזהו 'עוג'. עוג היה מבני ביתו של אברהם, ונימול על ידי אברהם כמ"ש (בסוף הפרשה שם יז, כו): "ויכל אנשי ביתו יליד בית ומקנת כסף מאת בן נכר נמלו אתו" (כתוב בזוהר (שם) שאמר משה רבינו: מי יכול לעקור את הרשימה קדישא (הברית) שעשה בו אברהם אבינו?! – איך אני יכול להרוג בן-אדם כזה שאברהם אבינו מל אותו.

ואמר לו הקב"ה: אל תפחד, הוא כבר פגם באות ברית קודש לא נשאר לו כלום. ולכן אומר לו הקב"ה "אל תירא אותו". איפה רואים בפרשה שלנו שעוג פגם בברית קודש? כתוב: "ויבא הפליט ויגד לאַבְרָם" פירש"י: "ומדרש (ב"ר מב, ח) זה עוג שפלט מדור המבול... ומתכוון שיהרג אברם וישא את שרה". ולכן עוג הוא פגם בברית, כי הוא היה החלק הרע שבאליעזר. (לכן באמת אצל טבי ושדירנו בשיעור הקודם) היו לו את שני החלקים, הטוב והרע, אז הוא תיקן רק את המוחין, ולכן כתוב שטבי היה תלמיד חכם, אבל את החלק של פגם הברית, לא יכל עדיין לתקן לגמרי, ולכן טבי לא ישן בסוכה, כי השינה בסוכה זה שלמות ותיקון גדול לפגם הברית).

פחתו הגדול של אליעזר דומה לפחתו של עוג

ט. אליעזר עבד אברהם הוא שנלחם עם אברהם אבינו כנגד ארבעת המלכים. כמ"ש: "ויצק את חניכיו ילידי ביתו שְׁמֵנָה עֶשֶׂר וְשֵׁלֶשׁ מֵאוֹת" (בראשית יד, יד) אומר רש"י: "זה אליעזר שחנכו למצוות, רבותינו אמרו (נדרים לב.) אליעזר לבדו היה, והוא מניין גימטריא של שמו" (אליעזר = 318). ומכאן יש גם ראייה שאליעזר הוא אותה נשמה של עוג, ולכן יש לו הרבה כוחות להילחם עם ד' המלכים. עוד מובא בילקוט שמעוני הנ"ל על כוחו הגדול של אליעזר כשהגיע אצל לבן ובתואל, וז"ל: כיון שראו את הצמידים (על ידי רבקה) נתקבצו להרוג לאליעזר (כדי לשדוד את ממונו), וראו שהיה נוטל ב' גמלים בב' ידיו ומעבירן את הנחל כיון שראו כן, אמרו אין אנו יכולין להורגו וכו' (ולכן ניסו להורגו בסם המות, וה' הצילו).

מדוע היה אברהם ירא עד שהקב"ה אמר לו שלא יירא

י. כתוב (בראשית ט, א): "אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אַבְרָם בְּמַחֲזָה לֵאמֹר אֵל תִּירָא אַבְרָם אֲנִי מִגֵּן לְךָ שֶׁכָּרְךָ הֲרַבָּה מְאֹד" למה אברהם היה ירא? אומר רש"י: שהיה ירא בגלל שהוא הרג הרבה אנשים, ושפך הרבה דם. (גם על חוד המלך כתוב שהוא לא בנה את בית המקדש, מכיון ש"רבים דמים שפך", ואף על פי שהדם הזה נחשב כקרבינות וכמובא בילקוט שמעוני שמואל ב' רמז קמ"ה) אך בכל אופן הוא עשה שפיכות דמים, ולכן רק בנו שלמה זכה לבנות את בית המקדש, ושמה יבואו קרוביהם וינקמו בו. דבר שני אברהם אבינו מפחד שאחרי כל הניסים שנעשו לו, ניקו לו מזכויותיו. ולכן אומר לו הקב"ה "אל תירא", על שני הדברים: אל תפחד מזה שהרגת נפשות, כי "אֲנִי מִגֵּן לְךָ", ובענין הזכויות הקב"ה אומר לו: "שֶׁכָּרְךָ הֲרַבָּה מְאֹד", ושכרך שמור לך.

כשעושים נסים לאדם לפעמים מנכים לו מזכויותיו

יא. כשאדם עושים לו הרבה נסים זה עולה לו ביוקר. למשל היום נוסעים במכוניות, וקורה שאדם חווה בנסיעה אחת כמה פעמים שהקב"ה עושה לו נסים שהציל אותו מכמה תאונות. ב"ה יש נסים, אבל מי יודע כמה שילמת על הנסים האלה, וכמה ניכו וחיסרו מזכויותיך. אבל באמת שיש סוד בדבר הזה, ונקדים הקדמה.

ובשבוע שעבר עסקנו בענין של חס ובנו כנען, והגלגול של כורש וטבי, והיינו צריכים להשלים את הענין של אליעזר שבא מכנען, שגם הוא היה מאלו הגלגולים, כמובא בדברי הארז"ל. והסברנו שבחס היה רע של פגם הברית, ולכן טבי הגלגול שלו לא יכל לזכות לישון בסוכה, בגלל שהשינה בסוכה מורה על תיקון הברית, והיות שטבי עבדו של רבן גמליאל עדיין לא הצליח לתקן לגמרי את חס, וגם לא את כורש, שגם החמיץ והיה לו פגם הברית (עי' ראש השנה ד. בענין השגל – כלבתא). אבל עדיין קשה, שאנחנו רואים שאליעזר עבד אברהם זכה ליכנס חי לגן עדן, והרי שהוא מתוקן לגמרי, ובודאי שגם מתוקן בפגם הברית, וא"כ איך יתכן שטבי שבא הרבה שנים אחריו עדיין לא יכול לישון בסוכה, משום פגם הברית של חס וכנען שעדיין לא הצליח לתקן אותם.

אליעזר הוא עוג מלך הבשן, וחלק הרע שבאליעזר ניתן בעוג

ו. וביאור הדברים על פי מה שכתוב בילקוט שמעוני (חיי שרה רמז ק"ט ופרקי דר' אליעזר פרק ט"ז), ובשביל שגמל אליעזר חסד ליצחק (שהביא לו את רבקה) הוציאו לחירות, ונתן לו הקב"ה שכרו בעולם הזה והעמידו למלך והוא עוג מלך הבשן, עכ"ל. ויש כאן סוד גדול שגילה האר"י ז"ל בעץ חיים (שער מ"ט פ"ט דף ק"ג סוף עמ' ד'), וז"ל: ונקרא עבד ברוך שהוא אליעזר עבד אברהם שנכנס חי לגן עדן שנעשה מהטוב, אך עוג זה היה מהרע שבו, והרגו משה, וזה סוד שאמרו רבותינו ז"ל 'עוג הוא אליעזר, והבן זה, עכ"ל. וביאור הדבר, שהנשמה הזו של אליעזר ועוג היתה נשמה אחת, והקב"ה חילקה לשתיים, ואת החלק הטוב נתן באליעזר עבד אברהם בנו של נמרוד, ואת החלק הרע נתן בעוג מלך הבשן, וזה הכוונה שעוג ואליעזר הם אדם אחד, אע"פ שבאמת הם שתי אנשים, כי זו נשמה אחת שמחולקת לשתיים, וכיון שנשמת אליעזר היתה נקייה מכל רע, כי כל חלק הפגם הברית שהיה בנשמה זו מצד חס וכנען ניתן בעוג, לכן הוא יכל להיות מתוקן לגמרי ונכנס חי לגן עדן. וואין מניעה מה ששתי חלקי אותו הנשמה יורדים בשני זמנים, כמובא בילקוטי מוהר"ן (קמא, תורה רס"ה), וז"ל: פֶּלֶא אֱלוֹ נְשָׁמוֹת שֶׁל הַזּוּג הֵם לְמַעַלָּה אֶחָד, (עיי' זוהר לך לך ח"א פה: ודף צ"א, ובזוהר תזריע ח"ג דף מג, ובדף רפג, ובשפע טל שער ג' פ"ד), עכ"ל. והרי שנשמות של בעל ואשה הם נשמה אחת וכל אחד נולד בזמן אחר.

שמירת הברית של אליעזר והעמידה בניסיון עם רבקה

ז. ובאמת על אליעזר עבד אברהם מסופר בפרשה הבאה, שזכה שמר את הברית. כתוב במדרש (בילקוט שמעוני שם ובפרקי דר' אליעזר שם) שלאליעזר היה ניסיון קשה מאוד עם רבקה אימנו בדרך כשהביאה ליצחק, כי רבקה היתה יפת תואר מאוד, (וכן לאבימלך היה ניסיון בגלל היופי שלה), ואברהם אמר ליצחק שהעבדים הם חשודים על העריות, ויתכן שאליעזר לא יכל לעמוד בניסיון תיקון הברית עם רבקה.

רואים שאפילו שאברהם יודע כמה גדול אליעזר שידולה ומשקה מתורת רבו' (עי' יומא כה), בכל אופן היות שהוא מזרע חס וכנען, הוא חשוד על פגם הברית. אבל באמת אליעזר היה חזק ושמר את הברית בשלמות. וכמובא בילקוטי מוהר"ן (תורה י"א) שאברהם הוא בחינת 'ברית עילאה', ואליעזר הוא בחינת 'ברית תתאה'. אליעזר אמנם לא הגיע לקדושה של אברהם, אבל עדיין היה לו שמירת הברית בשלמות.

עוג מלך הבשן פגם בברית ולכן נעקר מהעולם

ח. לעומת זאת, עוג קיבל את החלק הרע של פגם הברית. וכמו שאומר הזוהר (חוקת דף קפד). "כי הוא עוג, פגם את רושם הברית שלו,

מהר בבושה גדולה, וכשהם הגיעו לעיר, היה להם בזיון גדול כי הרבנית סיפרה כל מה שהם עשו.

אבל כשרבינו בא הוא הקפיד על אנשי שלומנו, ואמר להם, כתוב: "לא תעמד על דם רעך", ואסור להם היה לסמוך על הנס, אלא לעשות את כל ההשתדלות בדרך הטבע, וכן מובא גם בספר המדות (מריבה ח"א אות ק"א), וז"ל: בְּשַׁעַת מַלְחָמָה צָרִיךְ לְהִכִּין כְּלֵי מַלְחָמָה כְּנֶהוּג, וְהַקְדוּשָׁת בְּרוּךְ-הוּא יַעֲשֶׂה מִה שְׁבָרְצוֹנוֹ, וְאֵין לְסַמֹּךְ עַל הַנֶּס, ע"כ. גם כתוב (משלי כא, לא) "סוס מוכן ליום מלחמה ולה' הַתְּשׁוּעָה" – נכון שמהשם הישועה, אבל צריך סוס מוכן ליום קרב, ו"א להשתדל ולא לסמוך על הנס. ורבינו מביא את זה כמה פעמים בספר המידות שצריכים להשתדל בדרך הטבע, הוא אמר: "אתם לא הייתם בסדר, 'לא תעמוד על דם רעך', איך אתם הולכים במקום סכנה ואומרים 'יהיה נסים'!?!..."

המהרש"א מתרץ תירוץ והוא יסוד גדול. "תפילה שאני", ו"א היות שרב אחא בר יעקב פעל בתפילה, הוא לא הפסיד כלום מהזכויות שלו, וזהו הכח הגדול של תפילה. עצה חשובה למעשה: כשאתה נוסע ברכב בדרך כלל יש הרבה ניסים בכל נסיעה, אז כדי שלא ינכו לו מהזכויות, לפני שאתה מניע את הסוויץ, תבקש מהקב"ה בתפילה קצרה לפחות, תציל אותי בדרך מכל מיני סכנות ותאונות, ותשמור עלי. תפילת הדרך זה לא הרבה תנאים מתי אומרים, אבל בתפילה אישית כזו אפשר וכדאי לומר אפי' בנסיעה קצרה וזה מאוד חשוב כדי שלא ינקו לנו מהזכויות.

למה חשב אברהם שאליעזר יירשנו הרי הקב"ה כבר הבטיח לו בן

יד. אברהם אבינו מיוחד, קיבלתי כזה שכר, מי יודע אם התפללתי מספיק כדי לנצח, כל המלחמה כולה היתה מעל דרך הטבע וניסים גלויים לחלוטין, (זורקים עפר וזה נהפך לחיציץ) ואברהם פחד שזה עלה לו ביוקר. אומר לו הקב"ה: "שכרך הרבה מאוד".

אמרתי את כל ההקדמה הזו כדי ליישב קושיה בפסוק הבא (טו, ב). "וַיֹּאמֶר אַבְרָם ה'.. מִה תִּתֶּן לִי וְאֶנְכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי וְבֶן מִשְׁק בֵּיתִי הוּא דְמִשְׁק אֱלִיעֶזֶר". אברהם אומר, הרי כל מה שתיתן לי זה לא הולך אלי אני כבר זקן, ואין לי בן, יש לי רק את העבד אליעזר. (דרך אגב זו הפעם היחידה שנוכר בתורה שמו 'אליעזר', כל הזמן הוא נוכר 'עבד אברהם', ואם לא היה כתוב כאן, לא היינו יודעים ששמו 'אליעזר'). שואלים הראשונים שאלה עצומה, הרי בתחילת הפרשה כתוב: "וַאֲעֻשֶׂךָ לְגוֹי גָדוֹל וְאַבְרָכְךָ וְאֶגְדָּלְךָ שְׁמֶךָ וְהָיָה בְּרָכָה", כלומר שאתן לך זרע, וכן כתוב (יג, טו) "כִּי אֵת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתָה רֹאֶה לְךָ אֶתְנַנֶּה וְלִזְרַעְךָ עַד עוֹלָם" "וְשָׂמְתִי אֵת זְרַעְךָ בְּעַפְרֵי הָאָרֶץ", אברהם מקבל שלוש ברכות על זרע, וא"כ איך הוא דואג ואומר: "הֲזֵן לִי לֹא נִתְּתָה זְרַע וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי?"

התשובה: לפי מה שאמרנו זה מובן, אברהם אבינו פחד שמא הוא קיבל כבר את השכר שלו, ואז לא תגיע לו ההבטחה שיהיה לו בן. וזה הקשר בין הפסוקים, שתחילה הקב"ה אומר לו: "שכרך הרבה מאוד" אך היה לו פחד בגלל שנעשו לו ניסים, וכבר הוא קיבל את שכרו. כמו שכתוב בגמרא (ברכות ד.) על הפסוק (בראשית לב, ח) "וַיִּירָא יַעֲקֹב מֵאֵד וַיֵּצֵר לוֹ", וקשה ממה יעקב ירא? הרי הקב"ה הבטיח לו (שם כח, טו): "וְהִנֵּה אֲנִי עֹמֵף וְשֹׁמֵרְתִיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ... כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ" אלא אמר יעקב: שמא יגרום החטא. ולכן אברהם ג"כ פחד, שמא על זה שהרגתי כל כך הרבה אנשים אז מידה כנגד מידה גם אני הפסדתי שלא לקבל את שכרי.

יב. הגמרא בקידושין (דף כט:) מספרת על רב אחא בר יעקב ששלח את הבן שלו ללמוד והוא היה מפרנס אותו, וכשהבן חזר הביתה, הוא בחן אותו, והבן לא ידע לענות כל כך טוב כמו שרצה רב אחא, ואז רב אחא אמר לו, עכשיו אתה תעבוד ואני אלך ללמוד, אני אנצל את הזמן יותר טוב ממך. שמע אביי שרב אחא בר יעקב מגיע לבית המדרש שלו ושמו שמחה גדולה, כי בבית-המדרש של אביי היתה בעיה, היה שם מזיק מיוחד ועוצמתי עם שבעה ראשים, שאפילו אם היו נכנסים שנים ביום לבית-המדרש הוא היה מזיק אותם. ולכן היה צריך להיכנס שלושה וביום, ובלילה בכלל פחדו להיכנס לשם. ואפילו אביי עם כל הקדושה שלו לא יכול לעשות שום דבר להכניע את המזיק הזה. ולכן כשהגיע רב אחא בר יעקב אביי שמח. ואמר שעכשיו רב אחא בר יעקב שהוא צדיק, יוכל להתמודד עם המזיק הזה. ואביי סידר את זה, ואמר לתלמידים שלו, שאף אחד לא יזמין את רב אחא להתארח בביתו. ואחרי תפילת ערבית תלכו מיד הביתה, ואז לא תהיה לו ברירה והוא ישן בבית המדרש. וכך היה, ומיד בתחילת הלילה רב אחא בר יעקב רואה את המזיק בעל השבעה ראשים שבא להזיק אותו והתחיל להתפלל כנגדו, ועל כל כריעה (השתחויה) שלו ירד לו ראש אחד. וכך התפלל וכרע שבע פעמים, והרג את המזיק הזה. למחרת אחרי שקרה הנס, אמר רב אחא בר יעקב לאביי, אלמלא שהיה הנס, סיכנתם אותי.

המהרש"א שואל שאלה חזקה, נכון אביי סמך על רב אחא בר יעקב (כמו שאנחנו ג"כ אהבים לסמוך על הצדיקים), אבל בכל אופן בזה שנעשה נס לרב אחא ניקו לו מהזכויות? שהרי כתוב בגמרא (שבת לב.) "לא יהיה אדם במקום סכנה ויאמר עושים לי נס, שמא אין עושים לו, (כי הקב"ה לא חייב לנו כלום) ואם תאמר שעושים לו, מנכים לו מזכויותיו".

רבינו הקפיד על אנשי שלומנו שסמכו על הנס ולא עמדו להצילו

יג. היה מעשה עם רבינו הקדוש ומובא כמובא בשיח שרפי קודש (ח"א אות ש"ב), רבינו כל חייו היה לו הרבה מאוד מתנגדים, וידוע שהמתנגדים של פעם היו קנאים מסוכנים, ואצלם זה היה ממש דיני נפשות, והם רצו להרוג את הרבי כפשוטו. ויום אחד כשנסע רבינו ממעזיבוז לברסלב ועבר דרך נעמירוב (גם היום כשאנחנו נוסעים ממעזיבוז לברסלב אנחנו עוברים דרך נעמירוב העיר של ר' נתן), הם ידעו שהרבי צריך לעבור עם המרכבה בדרך הרגילה, והם חיכו לו בדרך עם כלי זין כדי להרוג ח"ו. ואנשי שלומנו שמעו על זה, ועמדו גם כן בצד השני עם כלי זין כדי לעמוד למגן על רבינו. ורבינו ראה ברוח קדשו את כל אשר נעשה, ולכן באמצע הדרך כשנכנס לאיזה בית מלון לנוח, שאל את בעל הבית האם יש דרך אחרת מעוקמת לעבור בה, ולא בדרך הרגילה, והורה לו הבעל הבית את הדרך אחרת, וכך רבינו כלל לא נסע באותה דרך.

ושתיה הקבוצות הנ"ל מתחכים ומחכים שרבינו יעבור, והעגלה של רבינו לא הגיעה, וכשהגיע זמן תפילת מנחה, ועם זה בא איזה ביטחון לאנשי שלומנו, ואמרו חבל להפסיד מנחה נחזור לעיר להתפלל, ובעז"ה יהיה לרבינו ניסים הרי הוא איש קדוש. ובסוף מה שקרה, שעברה שם כרכרה יפה כמו של 'חשובים', וראו הקנאים שם גבאים משמשים, וחשבו שזו היתה עגלה של רבינו ובאמת היתה זו רבנית שנסעה עם גבאים. הקנאים התנפלו על העגלה ועל האנשים והתחילו להכות בהם, ופתאום גילו שיש שם הרבנית ולא היתה העגלה של רבינו, והם הבינו את הטעות המרה שלהם, וברחו משם

באיזה זכות הקב"ה שינה את הכוכבים בשביל אברהם

טו. והטעם שאברהם כל כך מיוחד דוקא בענין בנין? בגלל שהוא ראה כך באיצטגננות שלו. כתוב בגמרא (בשבת סוף דף קנו.) שאברהם היה חווה בכוכבים משהו פלא, והוא ראה שלפי הכוכב שלו שזה כוכב 'צדק', אינן לו אפשרות להוליד. ועל זה אומר הקב"ה (ישעיה מא, ב): "מי העיר ממזרח צדק ויקראהו 'לגלו' צדק הבעיה שלו זה שהוא נמצא במקום קר – במערב, ולכן הוא לא יכול להוליד, ולכן הקב"ה הזיז את כוכב צדק למקום אחר – במזרח שהוא חם, ושינה את המזל של כוכב צדק, וע"י זה אברהם יכול להוליד את יצחק. (על זה יש את השיר: 'פוכב צדק לדורות ירח אורו, אהד הנה אברהם בפני דורו')."

ביאור הקשר בין אמונה לצדקה

טז. והקב"ה עונה לאברהם: "לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך; ויוצא אתו החוזה ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים.. ויאמר לו פה יהיה זרעך, ואז כתוב: 'והאמן בה' ויחשבה לו צדקה" יש כאן קושיא: מהו הקשר בין אמונה לבין צדקה? למה האמונה נחשבת לצדקה? כדי לענות על השאלה הזאת, נלמד את דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה ל"א אות ב) ופלא איך שרבינו בשורה אחת מזכיר פסוק בסמיכות לאיזה דבר, ובזה מתורצות קושיות גדולות. אנחנו מורגלים כמה שכתב בשיחות הר"ן (סי' ר"א) שבכל תורה בליקוטי מוהר"ן אפשר לילך ולעבור בו את כל התורה כולה. וע"י שלומדים נכון את התורות הקדושות של רבינו ע"י זה באמת רואים פלא פלאות את רוח הקודש של רבינו שהיא נובטת מכל שורה.

אבל קודם אמר תירוץ אחר על הקשר בין אמונה לצדקה? ה'בני יששכר' (חודש סיון מאמר ה' אות י"ט) שואל עוד שאלה בפסוק, למה כתוב 'והאמן בה' – בלי י? ומתרץ, כי היו"ד תמיד נקראת על שם החכמה (עי' זוהר משפטים ח"ב דף קכג), ולכן אם אדם רוצה להאמין – צריך לזרוק את השכל. וזו היתה העבודה של אברהם איבנו – 'והאמן בה' שהוא הבין בלי שכל, והוא זרק את היו"ד שהיא 'חכמה', וע"י זה אפשר להגיע לאמונה. ועפ"ז אפשר להסביר גם את הקשר בין אמונה לעבודת הצדקה (הבני יששכר הסביר באופן אחר, ע"ש), כי כשאדם רוצה לתת צדקה על פי שכל, הוא מתחיל לחשוב כמה לתת ואיך לתת, וכמה יחסר לו, ואז הוא לא בכיוון של הצדקה, אבל אם האדם נותן מתוך 'והאמן בה' בלי יו"ד, שהוא זרק את השכל, והוא נותן צדקה כפשוטו כי כך הקב"ה ציווה, וגם הוא מאמין שלא יחסר לו כלום מהצדקה הזו, אלא אדרבה הקב"ה יתן לו רווח פי כמה וכמה, הוא זוכה לקיים את הצדקה עם אמונה.

ע"י צדקה זוכים לבנים. הסיפור עם ר' מרדכי מצ'רנוביל

יז. אמנם רבינו מפרש באופן אחר כי רבינו אומר בשיחות הר"ן (שיחה ל"ד) "אמונה חשוב בצדקה כמו שכתוב: 'והאמן בה' ויחשבה לו צדקה", ועל ידי זה זוכה לבנים. אמונה בגימטריה בנים". וגם רבינו אומר (חיי מוהר"ן אות תע"ז) שאם אדם אין לו כסף אז יתן צדקה, מסופר על רבי דוב מטשערין (תלמיד רבינו) שלא היה לו כסף, ולא היה לו ילדים, בא וקבל לרבינו על מצבו שרוצה בנים. ורבינו אמר לו, שייתן צדקה. א"ל ר' דב: 'אין לי כסף'. ענה לו רבינו: "שיהיה לך אמונה, ואמונה היא כמו צדקה, כמ"ש: 'והאמן בה' ויחשבה לו צדקה", וע"י זה תזכה לבנים". ורבינו אומר בספר המידות (בנים ח"א אות כ"ב) 'מה יעשה אדם ויהיה לו בנים, יפאז מעותיו לעניים, ולכן ע"י שאדם יש לו אמונה וגם נותן צדקה אז הוא זוכה לבנים.

ובאמת צריך להבין את הקשר בין כל הדברים האלה? רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה ר"א ח"א) על הפסוק (תהלים קיב, ט) "פאר נתן לאביונים צדקתו עמדת לעד" – שהפיתרון למחלת הנפילה, "פאר נתן לאביונים" – לתת צדקה. בשיח שרפי קודש (ח"ב סי' תקפ"ה) מובא על חתונה שהיתה בין חסידות ברסלב לחסידות צ'רנוביל, הנכד של רבינו רבי ישראל (הבן של שרה) התחתן עם הבת של רבי אהרן מצ'רנוביל שהיה הבן של ר' מרדכי מצ'רנוביל, וזו היתה חתונה חשובה ובאו לשם המון חסידים. וזה היה אחרי פטירת רבינו ואז רבי מרדכי מצ'רנוביל שאל את רבי נתן: מה רבינו אומר על חולי נופל? ור' נתן אמר לו את התורה הנ"ל (ר"א) שרבינו שאומר שבשביל מחלת הנפילה יש תיקון לתת צדקה. וכמה שרבי מרדכי היה בעל צדקה גדול, אחרי ששמע הדברים האלה מרבי נתן הוא אמר: "אם כך צריכים אנו להתחיל מחדש לפזר צדקה". זאת אומרת, כמה שנתתי צדקה, כנראה אני עדיין צריך להשתפר. והוא כל כך התפעל מהתורה של רבינו. הוא בעצמו היה אדמו"ר גדול וחשוב. ובאמת צדקה היא לא תיקון רק למחלת הנפילה, אלא גם על אישה שמפלת נפלים. ולכן מאוד חשוב שבמשך ההריון של האשה, הבעל יתן כל הזמן צדקה, ואפילו שקל לשקל מצטרפים לחשבון גדול כי ע"י "פאר נתן לאביונים" צדקתו עמדת לעד" – דבר זה מציל מנפל. והרמוז – פאר נתן לאביונים – ר"ת נפל.

הפידיון שהביא ר' נתן לרבינו בשביל בנים

יח. גם היה הסיפור עם רבי נתן שבהתחלה אשתו כל פעם בהריון היתה מפילה, והם היו נשואים עשר שנים. והוא בא וסיפר לרבינו את הצער שלו. ורבינו אמר לו: "על זה אתה צריך לתת פדיון". (ו"א על מה שאני מקרב אותך לעבודת השם, אדרבה אני צריך לתת לך, כמ"ש בזהר ופ' נשא קב"ח "זכאה מאן דאחיד בידא דחייביא") אבל זה שאתה רוצה לזכות לברכה לבנים צריך להביא פדיון". והפדיון יהיה שיביא שולחן עם כיסאות. באמת רבי נתן הביא לרבינו שולחן עם שש כיסאות. וברוך השם הם נושעו ונולדו להם ששה ילדים. בערוב ימיו אמר רבי נתן: 'אם הייתי יודע שזוכתי לילדים לפי מספר הכיסאות שנתתי, הייתי מביא 12 כיסאות, והייתי זוכה ל"ב השבטים. רואים שיש קשר בין צדקה לבנים.

כמה צריך לתת על פדיון

יט. רבינו אומר, שאדם צריך לדעת כמה לתת פדיון. כל פעם כששואלים אותי: הרב כמה צריך לתת על פדיון? אני אומר אני לא יודע תיתן כמה שאתה רוצה, כמה שאתה מרגיש!!! וזו התשובה האמיתית. אבל יש עוד תשובה שהיא האמת לאמיתה. רבינו כותב בספר מידות (צדק ח"ב אות י"ד) שאדם יתן את הגימטריה של הבקשה שלו. למשל אם אדם רוצה רפואה, שייתן כמניין 'רפואה' (292), (כל אחד לפי המטבע שלו שקל, דולר, יורו וכו') ורבינו אותה שאם אדם צריך בנים שייתן כמניין: "תן לי בנים" (592). כדי לזכות לבנים צריך לתת צדקה. וזה נכון תמיד, כי אנחנו רוצים בנים יראי שמים, לא רק שיוולדו, אלא שיגדלו בדרך התורה והמצוות, (איך אומרים בנים קטנים בעיות קטנות, בנים גדולים בעיות גדולות), כי באמת לגדל אותם זה לא פשוט. והדבר שמאוד עוזר לאדם בענין הבנים זו מצות צדקה.

צדקה היא בחינת הגלגלים – תורה ל"א

כ. וכעת נגיע לביאור של רבינו בפסוק: 'והאמן בה' ויחשבה לו צדקה" ולפני כן נאמר עוד נקודה. שאברהם זכה לבן ע"י האמונה הזאת. הוא זכה ליצחק, כי הרי זו היתה התוצאה מההבטחה של

הקב"ה, כי הם לא ראו אותם רק כמעביר, אלא טעו לחשוב שיש בהם כח עצמי. אבל באמיתות יש כאן בחינת צדקה, כי הם מקבלים את כל השפע לעצמם, והם עושים צדקה ונותנים לנו שפע לעולם.

ורבינו אומר "צדקה היא בחינת הגלגלים במאמר חז"ל: "פי בגלגל הדבר הזה, גלגל הוא החזור בעולם". הגמרא מספרת (שבת קנא): אמר רבי חייא לאשתו, כשמגיע עני לבקש צדקה תרוצי מהר להביא לו אוכל לאכול. אמרה לו למה אתה מזהיר אותי כל כך? אמר לה: 'כדי שכמו שאת תרוצי מהר לתת צדקה, ככה גם ירוצו לתת צדקה לילדים שלך'. מיד אשתו הזדעקה, מה אתה מקלל את הילדים חז"ל? אמר לה: "גלגל הוא שחזור בעולם", אין מה לעשות יש אדם עשיר, אחר כך יורד מנכסיו, ושו בעז"ה הוא חוזר להיות עשיר, וגם לפעמים רואים אנשים עשירים מאוד גדולים, שמשאירים לילדים שלהם ירושה של מיליונים, לא עובר שנה וכבר הם בעלי חובות.

האם בצדקה יש 6 ברכות או 7, ובפיוס יש 11 ברכות או 12

כד. רבינו מביא את הגמרא (ב"ב ט): שאומרת: "כל הנותן צדקה לעני מתברך בשש ברכות, והמפייס את העני, מתברך ב"א ברכות". והגמרא דורשת את זה מפסוקים. ושואל רבינו שאלה פשוטה: הרי השש ברכות האלו, הן כנגד שבעה כוכבי לכת, וא"כ צריך להיות שיש שבע ברכות. וכן 12 ברכות שהם כנגד י"ב המזלות ולא רק 11? ומתוך רבינו, שכדי לקבל את הברכה צריך אמונה, וזה ע"י שאדם נותן צדקה לעני בשביל צרכי שבת קודש – זו הצדקה הכי מעולה שיש, ושבת היא בחינת אמונה. ואז זוכים להשלמה של הברכה השביעית. וכן זוכים להשלמת הברכה הי"ב, כנגד המזלות. ובאמת: שכל הצדקה שאתה נותן בכל ימי השבוע, מתי היא נרשמת לזכותך? ביום בשבת קודש. ולכן עיקר הענין של לתת צדקה, זה צדקה שנותנים על שבת קודש.

שבת - אמונה - צדקה

כה. כי מה הענין של שבת? שבת היא בחינת האמונה. ע"י שאתה שומר שבת, אתה מראה שאתה מאמין בהקדוש ברוך הוא שברא את העולם בששה ימים, ושבת ממלאכתו ביום השביעי. אתה לא עובד בשבת ושומר אותה, ובוטח בקב"ה ואז אתה זוכה לאמונה.

רבינו אומר עוד פנינה יקרה: הרי איך מתחילה מסכת שבת? בענין של מלאכת הוצאה שהיא האחרונה מכל ל"ט מלאכות שבת. בפרק ז' יש את כל הל"ט מלאכות הזורע החורש וכו' עד שמגיעים למלאכה הל"ט, מלאכת הוצאה מרשות לרשות, ובמלאכה האחרונה פותחת המסכת: "וציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים, ושתיים שהן ארבע בחוץ". והשאלה: למה להתחיל מסכת שבת במלאכה האחרונה דוקא? ומיד ממשיכה המשנה: "העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים, פשט העני את ידו לפנים, ונתן לתוך ידו של בעל הבית... העני תיב ובעל הבית פטור". נשאלת השאלה: למה כתוב פשט העני את ידו, למה לא כתוב פשט העשיר ונתן צדקה?

ומסביר רבינו, כל כוונת המשנה לרמוז לך מה זה שבת. שבת זה בחי' צדקה. ולכן המשנה התחילה עם המלאכה האחרונה, ונתנה את הדוגמא של פשט העני, כדי ללמד אותך: אתה רוצה לדעת מה זה מסכת 'שבת' – זה מסכת צדקה, זה המצוה לתת צדקה.

וממשיך רבינו: "דע שעקר שלמות הגלגלים שלמות הצדקה, אינו אלא בשבת (תענית ח): "שמש בשבת צדקה לעניים", הינו הצדקה אין לה שלמות אור אלא על ידי שבת, ועל ידי שבת מאירה בשמש,

ברית בין הבתרים, כי לאברהם היתה בעיה עם הכוכבים ומזלות שהם היו מסודרים באופן שלא לטובתו, עד שהקדוש ברוך הוא אמר לו: 'אברהם אתה צודק מה שאתה רואה, אבל אני פשוט מוזיז את הכוכב 'צדק' מהמקום הקר במערב למזרח, כדי שתזכה לבנים.

רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה ל"א) שצדקה היא בחינת הגלגלים. מה פירוש גלגלים? נאמר הקדמה: צריך לדעת שכיום אנחנו יודעים בבירור כיצד הסדר של מערכת השמש שלנו. בפרט כשיצאו חלליות וצילמו את כל מערכת השמש מבחוץ, כבר יודעים מה מסתובב סביב מה. וכיום ברור שכדור הארץ הוא כוכב לכת שמסתובב סביב השמש. ופעם שאלנו: הרי כתוב בפסוק (קהלת א, ד) "והארץ לעולם עמדת", ורואים בחז"ל ובגמרות ובכל המפרשים שנכתבו ברוח הקודש במפורש, שהכל מסתובב סביב כדור הארץ. והרי אנחנו יודעים שזה לא נכון, אלא הכל מסתובב סביב השמש.

מה מסתובב סביב מה הארץ סביב השמש או ההיפך

כא. ואיך מיישבים את זה? מסבירים שהקושיא לא מתחילה. כי מה שאמרו חז"ל זה בבחי' בערכנו דיבר. כלומר כל מה שכתוב בתורה ובחז"ל, זה מה שיש בו נפקא מינה לנו – שאנחנו נתייחס לכל גרמי השמים שהם מסתובבים סביבנו ולכן כל תורת האסטרונומיה שאפשר להתווכח אם היא כן נכונה או לא נכונה אבל ודאי שבדורות הקודמים ידעו לחזות בכוכבים ואמרו דברים אמיתיים, ואברהם אבינו ודאי ידע תורה זו. והיא כולה מבוססת על הנקודה שהיא לפי עין הצופה, שהיא רואה שכל גרמי השמים מסתובבים סביבנו ולא להפך (שאנחנו מסתובבים סביב השמש כמו האמת). ובזה הכל מיושב, כי אף שלפי האמת הכל מסתובב סביב השמש, אבל מה שנפקא מינה לאלו שהיו חוזים בכוכבים, וכן לנו ברוחניות, היא עין הצופה – לפי מה שאתה רואה מכאן, לכן כתוב: "והארץ לעולם עמדת", וגם חז"ל דיברו כולם במה שרואים בעיניים.

ענין הגלגלים ולמה הוצרכו להמציא אותם

כב. מהו ענין הגלגלים? היום אנחנו יודעים שאין בדיוק גלגלים שם בכוכבים, אבל מה זה הגלגלים שמוזכרים בכל הספרים? בגלל השאלה של איך הכוכבים מסתובבים ולא נופלים וכו', אז היו צריכים להמציא שיש כמו חישוקים כדוריים, כמ"ש הרמב"ם (סודי התורה ג, א) "שהגלגלים טהורים זכים כזכוכית וכספיר" – ולכן הם לא מסתירים את הגלגלים העליונים יותר, ובכל חישוק כדורי קבוע אחד מכוכבי הלכת, ואז הוא מסתובב סביב עצמו. וזה נקרא הגלגלים. וגם כאן לא אכפת לנו ממה שיודעים היום שאין גלגלים, כי מענין אותנו מה נראה בעין, ומה מסתבר לשכל של מי שרואה את הבריאה מכאן בעיניים שלו, בלי הכלים האלה (טלסקופ וכדו') אלא רק שרואה ומשיג בשכלו.

טעות עובדי העבודה זרה לעבוד את הכוכבים ומזלות

כג. ועתה נחזור לדברי רבינו ז"ל רבינו: "צדקה היא בחינת הגלגלים במאמר חז"ל (שבת קנא): "פי בגלגל הדבר הזה, גלגל הוא החזור בעולם". רבינו מסביר דבר נפלא (ע"פ ביאור הפרפראות), שכמו שהגלגלים זנים אותנו בצדקה, כי הם מקבלים את כל השפע לעצמם, והם נותנים צדקה לנו ומורידים את השפע לכאן. כתוב במדרש (בראשית רבה י' אות ו') "אין לך כל עשב עשב שאין לו מזל ומלאך ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל". ז"א הסיבה שטעו עובדי ע"ז שנקראים עכו"ם, כי באמת הקב"ה משפיע את השפע דרך הכוכבים המזלות, רק שהם טעו לעבוד אותם, במקום לעבוד את

שאברהם שאל מה הדבר שיבטיח לישראל את ירושת הארץ אפי אם יחטאו, והקב"ה ענה לו בזכות הקרבנות, אז למה אם כן הוא קיבל כזה עונש חמור שבניו יהיו עבדים במצרים ארבע מאות שנה?

והתשובה מתקשרת למה שדיברנו בשיעור הקודם. הסברנו שהסוכה והתיבה הן בחינה של קדושה. ומי שפגם בכריתו לא יכול להיכנס לתיבה. וכמו שפירשו חז"ל והובא ברש"י, כשבאו החיות אל התיבה, מי שהתיבה קולטתו היה נכנס מי ומי שלא, נשאר בחוץ, והתיבה היתה קולטת רק את מי שדבק במינו ולא פגם בכרית עם מין אחר גם בבהמות והחיות. והסברנו שגם הסוכה זה אותו דבר, שענין השינה בסוכה זה קדושת הכרית. והחידוש הוא שגם ארץ ישראל עיקר הקדושה שלה זה שצריך לחיות בה בקדושה, ולשמור בה את אות ברית קודש. כמו כתוב בפרשת עריות (ויקרא יח, ג) "וּכְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וְגו'", "כִּי אֵת כָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי הָאֶרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמָא הָאֶרֶץ: וְלֹא תִקֵּא הָאֶרֶץ אֶתְכֶם בְּטִמְאַכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה אֵת הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם". בגלל התועבות שעשו הכנענים, לכן הארץ הקיאה אותם. ולכן הקב"ה מזהיר אותנו בפרשת עריות, ואומר לנו תזהרו שלא תקיא אתכם הארץ, כי ארץ ישראל לא סובלת את הענין של פגם הכרית.

היום רואים יש לנו מיליון יורדים ישראלים שירדו מהארץ, וזה הבחינה "ותקיא הארץ" שקורה היום אלו שלא מתנהגים של קדושה, שהקב"ה מחליט עליו אז פתאום יורדים מארץ ישראל. ולכן ארץ ישראל צריכה קדושת הכרית. ולכן שואל אברהם אבינו, הרי אני יודע מהשכתוב בהאריז"ל, מה הסיבה שנגזר על אבותינו להיות במצרים כור הברזל 210 שנים, הרי היינו קדושים? אלא שכל הענין של הבריאה זה לתקן את הפגם הכרית של אדם הראשון, של חטא עץ הדעת, שכולו ענין של פגם הכרית (כמו שהאריך בזה האריז"ל). ואם כן אברהם אבינו כששאל את השאלה, איך בני ירשו את ארץ ישראל? והעומק של השאלה, הרי הם באים לתקן את אדם הראשון, ואדם הראשון עדיין היה פגום בכרית, כמו שאמרו בגמ' (סנהדרין לח:) שמשך בעורלתו והכוונה לבחינה הנ"ל, וכמו שכתוב (הושע ג, ז) "וְהִקְמָה כַּאֲדָם עֲבָרֹת בְּרִית", וארץ ישראל לא סובלת את פגם הכרית. על זה הקב"ה אמר לו: התיקון הוא ע"י שעבוד במצרים.

מסביר האריז"ל (דרושי פסח) שעל ידי שיעברו את כור הברזל אז הם יודככו מכל חטא פגם הכרית של אדם הראשון, וע"י זה יוכלו לזכות בארץ ישראל. נמצא, שגלות מצרים היא בכלל לא עונש אלא תיקון. ולכן הקב"ה מסביר לאברהם שלא ידאג, אף שיוודע את העתידות שבניו עתידים להיות בסיפור של פגם הכרית של אדם הראשון, כי יש לזה פתרון ותשובה, לענין שהארץ מקיאה את אלו שלא טהורים בכרית קודש, והתיקון – "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם". ועל ידי גלות מצרים הם זכו לתיקון הכרית, וכך הם זכו להבטחה של ירושת ארץ ישראל.

שבת שלום ומבורך עריכה: ליאור גבע

(מוקדש לע"נ צביה בת סאלם – צדוק בן צאלח – חיים בן מוסא ז"ל ת.נ.צ.ב.ה)
לעילוי נשמת אברהם פואד בן אילנה הלה ז"ל / ולעילוי נשמת: חממה בת סאלם ז"ל)

בבחינות (מלאכי ג, כ): "שָׁמַשׁ צִדְקָה" וְזֶה שֶׁמִּסְמִיךְ הַתְּנָא (ריש שבת) "וְיֵצֵאוּת הַשֶּׁבֶת שְׁתֵּים שָׁהָן אַרְבַּע, וְסִמִּיךְ לָהּ: פֶּשֶׁט הָעֵנִי, כִּי עֶקֶר הַתְּנוּצָצוֹת אֹרֶךְ הַצִּדְקָה וְשִׁלְמוֹתֶיהָ אֵינָה אֶלָּא בְּשֶׁבֶת, כִּי עֶקֶר הַחֲשִׁיבוֹת הַצִּדְקָה הֵיא הָאֲמוּנָה בְּבַחֲיוֹת "וְהָאֲמֵן בַּה'... וְשֶׁבֶת הֵיא אֲמוּנָה שֶׁמֵאֲמֵן בְּחֵדוֹשׁ הָעוֹלָם וּבְיַחְדוֹ, וְאֲמוּנָה הֵיא מְקוֹר הַבְּרִכוֹת בְּבַחֲיוֹת (משלי כח, כ): "אִישׁ אֲמוּנוֹת רַב בְּרִכוֹת". מאיפה מגיעים כל הברכות שבעולם? מהבחינה של האמונה. ולכן לאמונה יש את הכוח להשלים את השש ברכות ולעשות אותם שבע, ולהשלים את ה-11 ולעשות אותו 12.

מה היא האמונה שצריך בצדקה

כו. ומאיפה אני יודע את זה? אומר רבינו: "כִּי עֶקֶר הַחֲשִׁבוֹת הַצִּדְקָה הֵיא הָאֲמוּנָה בְּבַחֲיוֹת "וְהָאֲמֵן בַּה' וְיַחֲשֶׁבֶהּ לוֹ צִדְקָה". וְזֶה שֶׁעִיקֶר הַכּוּחַ שֶׁל הַצִּדְקָה – שֶׁהוּא מֵאֲמֵן וְהַצִּדְקָה שֶׁלוֹ נִיתַנְתּ בְּאֲמוּנָה. מֵה פִירוֹשׁ בְּאֲמוּנָה? כְּשֵׁאתָה נוֹתֵן אֵת הַצִּדְקָה אֵתָה מֵאֲמֵן שֶׁלֹא יִחְסַר לְךָ שׁוֹם דְּבַר, מֵהַצִּדְקָה שֶׁנִּתַּת, נִתַּת 1000 שְׁקֶל לַצִּדְקָה, בְּרוּר לִי כְּשֶׁמֶשׁ שֶׁהֵכַל יִחְזוֹר אֵלַי בְּשַׁפַּע גְּדוֹל, וְאִדְרָבָה אֲנִי עוֹד אַרוּוִיחַ פִּי כִּמָּה וְכִמָּה. כְּשֶׁנוֹתְנִים אֵת הַצִּדְקָה בְּאֲמוּנָה שְׁלֵמָה, אִזְ צִדְקָה הֵיא בְּחַיֵּי גִלְגָּלִים. וְזֶהוּ עַל פִּי רַבֵּינוּ הַקָּשֶׁר הַנִּפְלֵא בֵּין אֲמוּנָה לַצִּדְקָה.

ע"י שנתת את הצדקה מתוך אמונה, שזה שלמות של הצדקה, אז יכל אברהם אבינו להזיז בגלגלים את כוכב צדק ממקומו, וזה מה שגרם שאברהם אבינו יכול להוליד. כל מה שאברהם אבינו יכול להוליד את יצחק, זה רק בגלל שהוא הוסיף אמונה לצדקה שלו. כלומר אני לא רק נותן צדקה, אלא אני גם מאמין שלא יחסר לי שום דבר ע"י הצדקה שנתתי – כי זה שלמות הצדקה.

למה בהבטחת הבנים אברהם האמין, ובהבטחת הארץ ביקש אות

כו. מיד אחר כך כשהקב"ה מבטיח לו את ירושת ארץ ישראל, כתוב: "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקִים בְּמָה אֲדַע כִּי אֵירֶשְׁנָה". ואמרת הגמרא (נדרים לא.) שבגלל השאלה הזו אברהם משלם מחיר מאוד יקר, שבניו יקבלו גלות מצרים. כמ"ש: "יָדַעַתְּ תִדְעַ כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם וְכו'". ויש כאן שאלה עצומה: רגע קודם שאברהם האמין בה' וזה נחשב לצדקה, ופתאום כשהקב"ה מבטיח לו על ירושת ארץ ישראל, אברהם אבינו כבר מבקש מה' שיתן לו אות ומופת על כך – איך אני אדע שיתן לבני את ארץ ישראל?

ורש"י מתרץ: "דבר אחר: במה אדע, לא שאל לו אות, אלא אמר לפניו, הודיעני באיזה זכות יתקיימו בה". אלא שאברהם חשש על הבנים, שאם יחטאו שמא תלקח מהם הזכות של ארץ ישראל. ועל זה ענה לו הקב"ה, שלא יפסידו את ארץ ישראל גם אם יהיו חס ושלום חטאים: ו"בזכות הקרבנות". וזהו שכתוב (בראשית טו, ט): "קָחָה לִי עֶגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאֵיל מְשֻׁלֶּשֶׁת וְתֵר וְגֹזֶל" וכאן הקב"ה רמז לו על כל הענין של הקרבנות. כי אתה אברהם מפקד שבניך לא ירשו את ארץ ישראל, אפילו שהבטחתי לך, משום שמא יגרום החטא וח"ו תבטל הבטחת ירושת הארץ, שלכן אברהם אבינו שואל: "במה אדע כי אירשנה", כלומר איזה דבר יעמוד כתרסיס כנגד החטאים שבניו שעתידיים לחטוא? ועל זה אמר לו הקב"ה: הקרבנות יש להם כח לכפר את החטאים.

כפי הנ"ל א"כ למה אברהם נענש על שאלה זו

כת. והנה בגלל השאלה הזו 'במה אדע' הוא מקבל עונש 'ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וכו'". והשאלה הפשוטה: לפי כל ההסבר שאמרנו,